

Giới Học Người Cư Sĩ 5

Giới Sát Sanh – Buổi 2

Giảng giải: Thầy Thích Thiện Trang

Giảng ngày: 15/11/2025

Phát trực tiếp trên Kênh YouTube Thích Thiện Trang.

Link YouTube tại đây: https://www.youtube.com/watch?v=Cs8cq_0yXq8

và mạng xã hội Facebook: Fanpage Thích Thiện Trang
<https://www.facebook.com/thaythichthientrang>

Nam Mô Bốn Sư Thích Ca Mâu Ni Phật!

Kính chào toàn thể quý vị đồng tu! Hôm nay là bài 05 trong loạt bài chia sẻ về Giới Học Người Cư Sĩ. Hôm nay là phần thứ hai của Giới sát sanh. Chúng ta học được một buổi rồi nhưng cần phải học thêm buổi nữa để cho rõ ràng, sau này mình không thắc mắc nữa. Tất cả những vấn đề nào cần giải quyết mình sẽ hiểu rõ, mình sẽ không thắc mắc, bởi vì mình học được ở đây rồi. Điều này rất thực tế nên chúng ta vào [bài] luôn.

G. Làm rõ những tình huống vấn đề liên quan đến Giới sát sanh phần (tiếp theo).

Hôm trước chúng ta đã học rồi, đã chia sẻ cho quý vị bài tập về nhà [là VD9 và VD10]. Bây giờ chúng ta sửa:

VD9. Một người vô ý đóng cửa làm chết một con thằn lằn nằm ngay ngạch cửa. Người ấy có phạm điều Giới sát sanh không?

Điều này rất đơn giản. Chúng ta nhớ điều Giới sát sanh phạm khi người ta có đủ 5 chi pháp. Chúng ta muốn biết có phạm hay không, chúng ta cứ căn cứ [vào] 5 chi pháp này:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có. Đây là một con thằn lằn, là chúng sanh có sinh mạng, thực thể là con thằn lằn.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Người này không [biết], tại vì người ta đóng cửa, không biết con thằn lằn nằm trong ngạch cửa. Cho nên mặc dù có chúng sanh có sinh mạng nhưng người này không biết rõ. Cho nên điều này là không có biết rõ chúng sanh có sinh mạng vì mình đóng cửa vô ý thôi.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Không có.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Không. [Chỉ là] đóng cửa thôi.

Khi có một điều “không” là đủ rồi, chúng ta không cần do dự [khi xác định] nữa. Từ đó mình đủ kết luận là người này không phạm Giới sát sanh, đơn giản thôi.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Không. Tại vì người ta đóng cửa, không phải hành động giết con đó.

Như vậy ở đây có 5 chi nhưng tới 4 chi không thỏa rồi. Chỉ cần một chi không thỏa [là xác định được rồi]. Như vậy kết luận người ấy không phạm Giới sát sanh.

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	con thằn lằn	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng		không
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		không

4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		không
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		Không
Kết luận: người đó không phạm Giới sát sanh.			

Bài tập này thực tế rất dễ đúng không? Trong đời sống chúng ta có những tình huống như vậy. Quý vị đi làm, quý vị cuốc đất làm cỏ, làm gì đó có những chúng sanh [bị] chết thì thực tế không phạm Giới sát sanh. Tuy nhiên cũng có nghiệp gọi là nghiệp vô ý, đó là Bất định nghiệp. Trong tạng kinh, Đức Phật nói nghiệp cố ý là Định nghiệp. Định nghiệp thì sẽ thọ quả báo, còn Bất định nghiệp thì không chắc. Ví dụ bây giờ mình đóng cửa vô tình làm chết con thằn lằn như vậy, cũng có thể một đời nào đó hoặc một lúc nào đó, mình cũng bị một nhân duyên gì đó, như người ta chạy xe, người ta ép kẹp mình vô giữa hai xe mà chết. Đó cũng do nghiệp này. Cho nên vẫn có [nghiệp] nhưng không nhất định [phải] trả quả, cũng không phải là tội mà chỉ là nghiệp vô ý.

Nên chúng ta phải hiểu rõ, chứ không phải học rồi nói là không có, rồi thoải mái làm. Không phải, không thoải mái được đâu! Tại vì tuy là vậy nhưng vẫn có quả báo, nếu như đủ điều kiện vẫn cho quả, [chỉ là] không nhất định [trả quả] có thể tránh được. Nghiệp vô ý thì tránh được.

VD10. Một người tức giận con chó, có Tâm sở Tác ý đồng sinh với ác tâm muốn đánh chết con chó, nhưng nó không chết mà chỉ bị thương nặng mà thôi. Lần sau, người ấy lại đánh đuổi con chó ấy, có Tâm sở Tác ý đồng sinh với ác tâm làm cho nó sợ bỏ đi, nhưng chẳng may đụng nhằm vào vết thương cũ, làm cho con chó ấy chết. Vậy người ấy có phạm Giới sát sanh trong lần thứ nhất, lần thứ nhì hay không?

Mình xét hai trường hợp lần thứ nhất và lần thứ hai. Mình coi thử có lần nào phạm hay không hay cả hai lần phạm hết.

1. Lần thứ nhất

Bây giờ chúng ta xét lần thứ nhất, người ta có phạm sát sanh hay không? Đầu tiên, người ta tức giận con chó, nên có Tâm sở Tác ý (ai chưa học Vi Diệu Pháp thì nói tác ý) nghĩ rằng muốn giết đánh chết nó. Cho nên đánh nó và nó bị thương nặng [nhưng] không chết. Bây giờ coi thử có phạm sát sanh không?

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có, thực thể chính là con chó.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có. Người này biết rõ là con chó có mạng sống rõ ràng.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có. Tâm muốn giết con chó, muốn cho nó chết, muốn đánh chết con chó rõ ràng. Ba chi phần có rồi.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có. Đó là đánh con chó. Như vậy bốn chi phần là có rồi.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Điều này khó! Nếu mình xét tới đây, con chó chưa chết mà chỉ bị thương nặng thôi là chưa phạm. Nhưng [đoạn] đằng sau [nói] nó chết, [do] đánh nhằm vào vết thương cũ con chó ấy chết. Vậy thì có [phạm] hay không? Bây giờ khó quá, từ từ xét, [giờ xét] xuống trường hợp thứ hai, rồi mình quay trở lại coi tình huống này.

2. Lần thứ hai

Lần thứ hai dễ hơn, [chúng ta xét]:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Con chó.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Con chó đó. Hai điều kiện đầu tiên vẫn như vậy.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Không có. Lần thứ hai người ta chỉ [có] tâm làm cho nó sợ bỏ đi. Tâm này là tâm hù cho sợ thôi, cho nên [ở đây là] không. Vậy dễ hơn rồi, không cần xét nữa cũng biết là không phạm. Kết luận lần thứ hai là không phạm Sát sanh.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Không có, đánh cho sợ thôi. Nếu mình xét [(4)] là không có, nhưng chỉ cần một điều kiện [không thỏa] là đủ rồi.

(5) Chúng sanh chết do hành động ấy: Đụng vào vết thương cũ [nên con chó chết] mình hơi khó xác định. Mình cũng không quan tâm điều đó, bây giờ [có (2) (3)] không không là không phạm rồi.

Bây giờ trở lại tình huống thứ nhất, có người sẽ nói không, có người nói có. Tình huống này ở trong quyển Pháp Hành Giới của bên Nguyên thủy do ngài Tỳ-khưu Hộ Pháp [viết], theo ngài xác định là có. Tức là đánh vào vết thương đó, vết thương [cũ] bị nặng sau lần đánh thứ hai, thật ra vẫn là vết thương đó phát triển mạnh hơn, cho nên nó chết vì vết thương cũ. Do điều đó, nên [xác định] là có, chúng sanh chết cũng do hành động đó cho nên (5) cũng có luôn, thực thể là do vì vết thương đó mà chết, cũng vẫn vì vết thương đó. Như vậy lần một phạm Giới sát sanh, lần hai không phạm.

Lần thứ 1			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Con chó	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	Con chó	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh	Tâm muốn đánh chết con chó	x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh	đánh con chó	x

5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy	Do bị vết thương đó mà chết	x
Kết luận: Phạm Giới sát sanh.			
Lần thứ 2			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Con chó	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	Con chó	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh	làm cho nó sợ bỏ đi	không
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		không
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		
Kết luận: Không phạm sát sanh.			

Đây là một tình huống rất khó, bởi vì [lần hai] thật ra là vô tình. Nếu lần hai [người đó] không động vào vết thương cũ, đánh vào chỗ khác thì không tính, nhưng đây đánh trúng vào vết thương cũ. Lần hai không cố ý, nhưng do vết thương lần một phát lên, tức là lần một chưa hết nghiệp, nghiệp đó vẫn diễn tiến tiếp, tới khi thành tựu là cuối cùng [con chó bị] chết. Lúc con chó chết thì lúc đó mới phạm sát sanh. Đó là giải thích theo ngài Hộ Pháp.

Hai tình huống này quý vị rõ rồi đúng không? Tình huống này cũng hơi khó đối với chúng ta. Ngài giải thích như thế, mình cũng thấy hợp lý, cho vào. Tất nhiên quý vị không đồng ý cũng được, mỗi người có một cách giải thích.

Bây giờ, giới thiệu lại bảng phương pháp tránh thai với Giới sát sanh theo Chat GPT, hôm nay đầy đủ hơn (hôm bữa quý vị nói chưa đầy đủ). Theo Chat GPT kể ra 15 phương pháp:

Các Phương Pháp Tránh Thai Với Giới Sát Sanh (Theo Chat GPT)

TT	Tên thuốc/phương pháp	Tác dụng chính	Khi nào không phạm	Khi nào phạm
1. Thuốc/biện pháp khẩn cấp & nội tiết				
1	Postinor / Plan B / Escapelle (Levonorgestrel - LNG)	Ức chế hoặc làm chậm rụng trứng	Uống trước khi rụng trứng	Uống sau khi trứng đã thụ tinh → có thể ngăn làm tổ
2	EllaOne / Ella (Ulipristal acetate - UPA)	Ức chế rụng trứng mạnh hơn LNG	Uống sớm , trước rụng trứng	Uống muộn → có thể làm thay đổi nội mạc, ngăn làm tổ
3	Thuốc tránh thai hằng ngày (combined hoặc progestin-only)	Ngăn rụng trứng, làm đặc dịch cổ tử cung	Dùng đúng liều → ngăn rụng trứng	Nếu quên nhiều viên → có vòng kinh rụng trứng + tác dụng nội mạc có thể ảnh hưởng làm tổ (nhưng nguy cơ nhỏ)
4	Que cấy tránh thai (Implant - Implanon/Nexplanon)	Ức chế rụng trứng	Khi thuốc đủ nồng độ → ngăn rụng trứng	Không đáng kể (tác động lên nội mạc thấp, khả năng “phạm” hầu như bằng 0)
2. Dụng cụ đặt trong tử cung				
5	IUD đồng (vòng tránh thai)	Ngăn tinh trùng, <i>chủ yếu</i> làm thay đổi nội mạc	-	Luôn phạm nếu đã có thụ tinh, vì tác dụng chính gồm ngăn làm tổ

		→ ngăn làm tổ		
6	IUD nội tiết (Mirena, Kyleena – levonorgestrel IUS)	Làm đặc dịch cổ tử cung, giảm khả năng rụng trứng ở một số chu kỳ	Khi cơ chế chính là ngăn tinh trùng và giảm rụng trứng	<i>Có một phần nhỏ</i> tác dụng làm mỏng nội mạc → có thể ngăn làm tổ (nguy cơ thấp hơn IUD đồng)
3. Các biện pháp rào chắn				
7	Bao cao su (BCS – cả nam và nữ)	Ngăn tinh trùng gặp trứng	Luôn không phạm vì chỉ ngăn thụ tinh	Không có
8	Màng chắn âm đạo (diaphragm)	Chặn tinh trùng	Không phạm	–
9	Spermicides (gel, foam, suppository)	Diệt tinh trùng	Không phạm	–
4. Các biện pháp theo dõi tự nhiên				
10	Tính ngày rụng trứng / phương pháp tự nhiên (FAM)	Tránh giao hợp lúc rụng trứng	Luôn không phạm	Không có
11	Xuất tinh ngoài	Ngăn tinh trùng vào âm đạo	Không phạm	– (trừ trường hợp có lẫn tinh trùng trong dịch đầu)
5. Phẫu thuật				
12	Triệt sản nam (thắt ống dẫn tinh – vasectomy)	Ngăn tinh trùng xuất ra ngoài	Luôn không phạm	–
13	Triệt sản nữ (thắt hoặc đốt ống dẫn trứng – tubal ligation)	Ngăn tinh trùng gặp trứng	Luôn không phạm	–
6. Các thuốc/biện pháp liên quan tới thai kỳ đã hình thành				
14	Mifepristone + Misoprostol	Đình chỉ thai (phá thai nội khoa)	–	Luôn phạm nặng

15	Thủ thuật hút thai / nạo thai	Đình chỉ thai	-	Phạm nặng
----	--	---------------	---	------------------

Ở đây chúng ta cứ nhớ dùng phương pháp nào an toàn [thì mình sử dụng]. Những người tại gia còn vướng vấn đề này thì cố gắng ghi lại, chụp hình lại, tua video lại mà coi. Còn trường hợp nào khác nữa quý vị có thể tìm trên mạng. Ví dụ như có người hỏi thuốc ngừa thai khẩn cấp thì khả năng phạm rất cao. Bởi vì nếu diệt tinh trùng thì không sao nhưng nếu đã thụ tinh rồi mà ngăn không cho làm tổ thì phạm. Cho nên đó cũng [có] hai trường hợp tùy loại thuốc.

Bây giờ chúng ta tiếp tục trở lại với ví dụ.

****Phạm điều Giới sát sinh tạo ác nghiệp trọng tội** (liên quan đến Ngũ nghịch).

Người nào phạm điều Giới sát sinh như giết cha, giết mẹ, giết bậc Thánh A-la-hán, thì người ấy đã tạo ác nghiệp trọng tội thuộc về loại nghiệp ác nghiệp Vô gián trọng tội (ānantariyakamma).

Sau khi người ấy chết, chắc chắn ác nghiệp Vô gián trọng tội ấy cho quả tái sinh đời kế tiếp trong cõi đại Địa ngục A-Tỳ (Avīci), chịu khổ suốt thời gian lâu dài, mà không có một nghiệp nào có khả năng ngăn cản, làm gián đoạn được ác nghiệp ấy.

Ngũ nghịch là giết cha, giết mẹ, giết A-la-hán, phá hoà hợp Tăng và làm thân Phật ra máu. Ở đây chúng ta xét về nghiệp sát sinh thì không có phá hoà hợp Tăng, không có làm thân Phật ra máu. Ngũ nghịch [ở đây] chỉ có ba tội là giết cha, giết mẹ, giết A-la-hán. Nếu phạm tội đó thì chắc chắn hết đời này đọa Địa ngục, không có cách nào khác hơn. Trong kinh ghi nhận không có ai thoát được, nhớ như vậy. Nói [thoát được] là kinh Đại thừa nói, còn thực tế

không có ai thoát được tội này. Vua A-xà-thế sám hối đi chãng nữa thì vẫn đọa Địa ngục, chãng qua ông không đọa Địa ngục lâu thôi, không đọa Địa ngục A-tỳ mà ông đọa Địa ngục nhẹ hơn, chứ không có cách nào thoát được. Ông Đê-bà-đạt-đa cũng vậy, mặc dù trước khi chết đã sám hối, đã có lòng tin đối với Phật, thậm chí còn niệm được “Nam Mô Phật” trước khi chết, nhưng vẫn đọa Địa ngục. Nên nhớ như vậy! Trong kinh rất rõ ràng, không có ai thoát được. Vì vậy hãy cẩn thận với tội sát sanh thuộc về Ngũ nghịch (giết cha, giết mẹ, giết A-la-hán).

***Những ví dụ trường hợp tội Ngũ nghịch như giết cha, giết mẹ, giết bậc Thánh A-la-hán**

VD11. Trong đêm tối, người con không phân biệt được cha của mình, tưởng nhầm rằng kẻ trộm lén vào nhà lấy trộm của cải, người con giết kẻ trộm ấy, nhưng sự thật, sau đó thì biết người bị giết ấy chính là cha của mình (cha này là cha ruột nha! Còn nếu cha nuôi thì không tính trường hợp này). Vậy người ấy có phạm giới Sát sanh, có phạm tội Ngũ nghịch giết cha không?

Ở đây chúng ta sẽ xét hai tội, một là tội sát sanh, hai là tội Ngũ nghịch giết cha. Đầu tiên chúng ta xét tội sát sanh trước. Chúng ta chỉ cần căn cứ vào 5 chi pháp mà chúng ta học:

(1) Chúng sanh có sanh mạng: Có, đó chính là người trộm hoặc người cha. Người ta phân biệt nhầm thì cũng là người cha đó thôi.

(2) Biết rõ chúng sanh có sanh mạng: Biết, biết người vô ăn trộm, biết rõ là người mà, cứ cho là người trộm thì cũng là người. Vẫn là người cha đó thôi mà ông ý tưởng lầm là người trộm, chứ thực tế ông ấy vẫn biết chúng sanh có sanh mạng.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có, muốn giết kẻ ăn trộm, tức là có tâm [nghĩ giết hại chúng sanh].

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có, ra tay đánh người đó.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Có, đánh đúng người đó, chết rõ ràng.

Như vậy phạm sát sanh là chắc chắn.

Bây giờ [chúng ta xét] có phạm Ngũ nghịch không? Ở đây có nói: *“Nhưng sự thật, sau đó thì biết người bị giết ấy chính là cha của mình. Vậy người đó có phạm tội Ngũ nghịch giết cha hay không?”*

Đây là một vấn đề rất [nhiều] tranh cãi. Theo quyển [Pháp Hành Giới] này trên Theravāda và trên mạng, ngài này phán rằng [trường hợp này] phạm Ngũ nghịch. Ngài ấy giải thích lý do là người con sau khi biết sự thật mình đã giết lầm đó là cha mình (mình biết [đã] giết cha mình), cho nên tâm đó khiến tạo thành tội Ngũ nghịch. Đó là theo ngài Hộ Pháp phán như thế.

Mình thấy không thỏa mãn điều đó lắm, cho nên cố gắng tra cứu những tình huống như vậy ở những bộ khác hoặc Vi Diệu Pháp, v.v... Cuối cùng người ta giải thích là không phạm Ngũ nghịch, vì hành động giết đó vô ý, tức là không cố ý giết cha, [mà cố ý] giết một đối tượng khác. Mặc dù sau này người ta biết [là cha mình] rồi thì người ta có lòng hối lỗi rất nặng nề, gọi là thêm tội nghiệp chứ tội đó không thể nào trở thành tội giết cha (tội Ngũ nghịch) được. Tội đó nặng hơn vì tâm họ nặng nề hơn mà thôi.

Thấy hai kết luận khác nhau. Quý vị thấy phán giáo không giống nhau. Ở đây chúng ta cứ ghi nhận [cả hai], ai theo cái nào cũng được. Theo chúng tôi, giải thích sau hợp lý hơn. Để tránh tranh cãi, chúng ta cứ nên cung cấp hết vì chúng ta không phải là Thánh nhân, không phải Phật đâu mà biết. Phật mới biết được, còn đây chúng ta không phải Phật, cho nên chúng ta cứ ghi cả hai kết luận vào đây.

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Người cha	x

2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	Người cha (cho là người trộm)	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x

Kết luận: phạm Giới sát sanh.

+Theo một số nguồn tài liệu thì vẫn phạm tội Ngũ nghịch.

+Theo tài liệu khác thì không phạm tội Ngũ nghịch.*

Chúng tôi theo kết luận thứ hai (không phạm tội Ngũ nghịch) còn tùy theo quý vị. Phải đưa ra cả hai vì ở đây chúng ta học có rất nhiều nguồn tư liệu, nhiều thầy giảng, và sẽ có sự tranh cãi. Chúng ta không nên [tranh cãi], chúng ta chỉ đưa ra, còn tùy mọi người phán xét, không nên tranh cãi làm gì. Hôm bữa có bài về vi trùng, vi khuẩn cũng có người đưa ra tranh cãi. Chúng tôi quên chưa nói điều đó vẫn nằm trong sự tranh cãi. Cho nên chúng ta cứ đưa ra như vậy. Nhưng theo chúng tôi thì không phạm tội Ngũ nghịch. Đó là theo chúng tôi còn quý vị có thể nhận định [theo] điều nào tùy. Tại vì mình không có Phật mà hỏi, chịu thua. Như vậy rõ ràng [rồi] nhưng chắc chắn phạm sát sanh.

Tình huống [tiếp theo] hấp dẫn hơn. Tình huống này khó.

VD12. Một người con bị bỏ rơi từ khi mới sinh ra đời, được Cô nhi viện nuôi dưỡng. Khi trưởng thành, người ấy không biết ai là cha, ai là mẹ của mình. Nếu người ấy giết một người phụ nữ, mà người ấy không biết bà ấy là mẹ của mình, nhưng về sau, người con được biết người nữ ấy là mẹ của

mình, thì người con có phạm tội sát sanh, có phạm tội Ngũ nghịch không?

Tình huống cũng tương tự như trên, rất dễ dàng. Trong thực tế, có những người con sanh ra đời bị bỏ rơi, Cô Nhi Viện nuôi dưỡng. Khi lớn lên đi làm một việc gì đó, cuối cùng gặp cha mẹ mình mà đâu biết, nên giết. Ví dụ như đứa con hư quá làm trộm cắp, cướp giật, làm gì đó nên giết người mẹ của mình luôn. Lúc đó không biết, sau này ra quan tòa xử án, điều tra lý lịch, thì biết hoá ra đó là mẹ của mình. Vậy người ấy có phạm sát sanh, có phạm Ngũ nghịch không? Đây cũng là một trong những tình huống thực tế. Chúng ta học, chúng ta đưa ra những tình huống rất thời thượng, phù hợp với thời nay, chứ chúng ta không học Giới luật theo kiểu cổ điển, kiểu xưa. Những tình huống này rất hấp dẫn. Chúng ta cũng sẽ làm theo như trên, chúng ta xét về sát sanh:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có. Thoả mãn điều kiện này rồi, [thực thể] là bà đó.

(2) Biết rõ chúng sanh có sanh: Có. [Chúng sanh là] bà đó.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Người ấy giết một người thì có tâm giết. Ở đây lẽ ra phải tả vì lý do gì giết thì rõ hơn nhưng mình mặc định như vậy cho ngắn.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Nói chung chưa cần biết mẹ hay không mẹ, giết người là đủ phạm sát sanh rồi.

Cho nên phạm tội sát sanh. Điều này không nói giới, tội thôi, đủ chi phần là tội (tội cũng như giới vậy), nếu có giới thì mình phạm thêm giới nữa.

Còn trường hợp có [phạm] tội Ngũ nghịch hay không? Nếu như theo lý luận trên [thì] cũng [có hai trường hợp] như trên. Tức

là theo một số nguồn tài liệu thì vẫn phạm tội Ngũ nghịch, còn theo một số [khác] thì không. Để khỏi tranh cãi chúng ta đưa hết cả hai [trường hợp]. Ở đây, chúng tôi vẫn nghĩ thuộc về trường hợp không phạm tội Ngũ nghịch. Theo như thế thì đúng hơn vì lúc sát sanh nó đâu biết mẹ mình đâu, không cố ý. [Tội] Ngũ nghịch là phải cố ý.

Hồi xưa coi tài liệu này, chúng tôi tin hoàn toàn. Nhưng sau này [thấy] có gì đó không ổn, nên tra cứu các nguồn khác thì thấy nói là không [phạm]. Có một số người nói có, người nói không. Cho nên nếu quý vị học thầy nào giảng theo bộ nào nói có thì mình biết đang theo nguồn đó, còn ai nói không thì theo nguồn kia. Mình hiểu cả hai rồi, mình không khỏi mất công tranh cãi. Còn theo chúng tôi thì xác định là không phạm tội Ngũ nghịch mà chỉ phạm tội sát sanh thôi. Tình huống này cũng không có gì, rất dễ.

VD13. Người cha biến đổi trở thành nữ giới. Nếu người con giết người nữ đó (trước kia là cha mình) thì người con vẫn phạm sát sanh, phạm Ngũ nghịch tội giết cha không?

Tình huống này rất dễ đúng không? Bây giờ có một tình huống thực tế có vụ chuyển giới. Người cha đi qua Thái Lan chuyển giới, [qua] bao nhiêu năm con không biết, tưởng người khác [nên] nó giết. Ở đây không nói [người con] sau này biết hay không biết, tất nhiên lúc đó có thể không biết. Biết hay không biết cũng tương tự trường hợp trên. Nếu như biết rõ ràng người đó là người cha mình đã chuyển giới thì phạm [tội] Ngũ nghịch, còn nếu không biết thì chỉ phạm tội sát sanh thôi. Đó là mình theo kết luận trên.

Ở đây chúng ta đưa ra tình huống rõ ràng hơn, ví dụ này không được đầy đủ. **“Người cha biến đổi trở thành nữ giới. Nếu người con giết người nữ đó (trước kia là cha mình, có biết người đó là cha mình lúc trước) thì người con vẫn phạm sát sanh, phạm Ngũ nghịch tội giết cha không?”**. Giết người nữ đó trước kia là cha

mình, ở đây thêm “có biết người đó là cha mình lúc trước”. Nếu như vậy thì rất dễ [xác định]. Nếu trường hợp không biết, sau này mới biết thì giống ở trên. Có hai tình huống như thế, mình đưa tình huống dễ.

(1) Chúng sanh có sanh mạng: Có.

(2) Biết rõ chúng sanh có sanh mạng: Có, là người nữ đó.

(3) Có tâm giết người nữ: Có.

(4) Cố gắng hành động giết hại: Có.

(5) Chúng sanh chết do hành động đó: Có.

Vậy thì phạm tội sát sanh.

Còn bây giờ có phạm Ngũ nghịch hay không? Chúng ta thấy theo trường hợp này vẫn phạm tội Ngũ nghịch giết cha. Còn nếu như giết rồi mà lúc đó không biết, sau này mới biết thì giống trường hợp trên. Chúng ta mở rộng thêm là vậy.

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng		x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng		x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: + Phạm tội sát sanh + Phạm tội Ngũ nghịch hoặc không.			

Bây giờ chúng ta đi vào tình huống khó hơn, tình huống này hấp dẫn.

VD14. Một người mẹ bị bệnh nằm trên giường lâu năm, một hôm bạn của người con có học Phật tu Tịnh Độ đến thăm chơi trong lúc người bạn mình vắng nhà, thấy người mẹ của bạn mình đau đớn, nên khuyên niệm Phật cầu sanh Tịnh Độ, nói rằng: “Cô không nên sống như vậy khổ lắm, hãy chết sớm, cầu sanh cõi Cực Lạc”. Người mẹ đó nghe vậy tin và thấy có lý, nên nói dối với con mình rằng mẹ mất ngủ, con mua cho mẹ mấy liều thuốc ngủ. Người con mua cho mẹ mình, bà mẹ không uống mà dồn lại cho đủ liều rồi uống một lần để tự sát chết luôn. Như vậy trong tình huống này, có ai phạm sát sanh không?

Đây là một tình huống có ba người. Chúng ta xét [từng] trường hợp trong ba người đó: người bạn của người con, người con, người mẹ. Tội sát sanh (tự sát) do hôm bữa mình đã xét rồi nên bữa nay mình không xét lại nữa, cho nên không xét bà mẹ nữa. Bây giờ mình chỉ xét người bạn của người con và người con.

Xin tóm tắt lại tình huống: Người mẹ của người đó bị bệnh lâu năm nằm trên giường mệt quá rồi, đau đớn quá rồi. Gặp một người bạn của người con có tu Tịnh Độ, đến chơi thăm trong lúc người bạn của mình vắng nhà. Thấy người mẹ của bạn đau đớn nên khuyên rằng [hãy] niệm Phật cầu sanh Tịnh Độ và nói rằng: “*Cô không nên sống như vậy khổ lắm, chết sớm cầu sanh cõi Cực Lạc đi*”. Người mẹ đó nghe như vậy tin và thấy có lý cho nên nói dối con mình là: “*Mẹ mất ngủ, con mua cho mẹ mấy liều thuốc ngủ*”. Tất nhiên [mua một lần] người ta không bán thuốc ngủ nhiều đâu để khỏi tự sát, bán ít ít thôi. Bà giấu đi không uống, bà dồn lại tính đủ liều uống một lần chết luôn. Trong tình huống này có ai phạm giới sát sanh hay không?

Bây giờ chúng ta sẽ xét hai người. Bà mẹ không xét nữa tại vì bà mẹ tự sát [đã] xét ở tình huống bà trước rồi. Đây là tình huống rất thời thượng, chúng ta [xét] coi:

1. Người bạn của người con: khuyên bà đó chết đi, chết sớm cầu sanh Tịnh Độ (cõi Cực Lạc).

(1) Chúng sanh có sinh mạng: [Có], là bà mẹ của người bạn.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: [Có]. Biết bà đó có sinh mạng chứ, sao không biết được.

(3) Tâm nghĩ giết hại [chúng sanh]: Điều này khó! Điều này mình học Giới luật không kỹ là mình không biết được. Câu “*Cô không nên sống như vậy khổ lắm, hãy chết sớm cầu sanh cõi Cực Lạc*”, câu này trong Giới luật gọi là khuyến tử, xúi người ta chết. Mình thấy rõ ràng đây là xúi người ta chết. Như vậy là có tâm muốn người ta chết cho nên (3) có.

(4) Có hành động giết: Có. Nhiều người nói đâu có đâu. Hành động nói như vậy là khuyến khích người ta chết, từ có trong tâm mới nói ra miệng, nên (4) có luôn.

(5) Người đó (bà mẹ) chết vì hành động đó: Đúng, chết luôn.

Cho nên [người bạn của người con] phạm Giới sát sanh, phạm tội giết người.

Người bạn của người con			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Bà mẹ của người bạn	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng		x

3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: Phạm sát sanh.			

Tình huống này [có] trong kinh rất nhiều, trong Giới luật rất nhiều. Cho nên [ai] tu Tịnh Độ coi chừng phạm điều này, khuyên không khéo là phạm đó.

Trong Giới luật có nhiều tình huống này, có Tỳ-kheo bệnh, nói ông bệnh quá này kia, thôi ông chết sớm đi, tự tử, khuyên người ta tu bất tịnh quán gì đó, một hồi người ta chán quá, thôi chết đi. Khuyên như vậy, nói như vậy, khuyến ngợi chết. Đây là hành động nói ra, có nghĩa là có hành động làm.

Không chỉ như vậy đâu, trong Giới luật còn đưa ra nhiều tình huống nữa: Có vị Tỳ-kheo đi thuyết pháp cho người Cư sĩ, nói: *“Ông tu được nhiều phước báo lắm rồi, thời gian qua ông cúng dường, làm này kia nên cõi Trời đang chờ ông đó, lâu đài có đầy đủ hết. Cho nên ông chết đi, lên trên đó sướng hơn, ông sống dưới này không sướng bằng”*. Người Cư sĩ đó tự sát chết. Sau đó vị Tỳ-kheo nghi không biết mình đã phạm tội sát sanh ở mức nặng nhất (Ba-la-di) không. Về hỏi Đức Phật, Đức Phật nói: *“Ông đã phạm tội Ba-la-di, nặng nhất”*. Cho nên [vị Tỳ-kheo ấy] bị trục xuất ra khỏi Tăng đoàn.

Cho nên trong Giới luật cấm không được khuyên người ta chết, không được khen ngợi cái chết. Nhớ! Chúng ta học Phật, tuy nói đời là vô thường, sống cõi Trời sướng lắm thế này thế kia, hoặc không sợ chết, thì được nhưng không được khuyến khích người ta chết. Hành động khiến người ta chết là mình phạm sát sanh. Đó thuộc về thân khẩu ý, điều này đủ ý trong tâm: có; thứ hai nói ra

trên miệng: có. Cho nên [trường hợp này] vẫn phạm và phạm mức nặng đó. Tình huống này trong Giới luật Tỳ-kheo rất nhiều.

Cho nên hãy cẩn thận với tình huống này. Nhiều người tu Tịnh Độ, đôi khi khuyên không rõ. Khuyên tốt nhất là "*hãy ráng tu đi, yên tâm đi, nếu mình chưa mãn phần, số mình còn tốt, v.v... thì không sao đâu, chưa chết đâu, biết đâu tu như vậy có phước để bớt bệnh. Còn nếu như mình hết mãn phần rồi, mình được sanh lên cõi tốt lành hơn, thế này thế kia*". v.v... Như vậy mới là lời khuyên đúng. Trong kinh không cho quý vị khuyên người ta chết đi để lên cõi kia sướng hơn đâu. Nhớ, không có điều đó, cẩn thận! Cho nên hãy học lời khuyên cho chính xác.

Như vậy tình huống này người bạn của người con phạm tội sát sanh.

2. Người con: Người con không biết gì hết, chỉ có mua thuốc về cho mẹ uống để ngủ. Cho nên chắc chắn không phạm.

(1) Chúng sanh có sanh mạng: Bà mẹ.

(2) Biết rõ chúng sanh có sanh mạng: Bà mẹ.

(3) Tâm nghĩ giết hại: Không. [Người con] mua thuốc về cho mẹ uống để ngủ cho ngon thôi.

Cho nên mấy chi phần sau không cần xét nữa. Nói chung mình xét một chi phần “không” là được rồi, đã không rồi thì khỏi xét đằng sau cho [đỡ] rồi. Ở đây người con không phạm sát sanh.

Người con			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Bà mẹ	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng		x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		không

4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		Không
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		
Kết luận: không phạm sát sanh.			

Cẩn thận nha quý vị! Đặc biệt, mình hay nói đời vô thường, đừng có khuyên người ta chết sớm đi, không được. Nhớ là không được!

Tình huống 15 hấp dẫn hơn:

VD15. Người mẹ bảo người con gái giết con gà mái A để làm thịt chiêu đãi khách vào buổi chiều. Nhưng người con gái do đang tập trung chơi game nên không nghe nhớ rõ, sau lại giết con gà mái B để theo lời mẹ mình. Thì hai người mẹ và con đó có ai phạm sát sanh không?

Đây là một tình huống rất [đời] thường. Chúng ta học những tình huống rất thực tế, chứ không học những tình huống mơ hồ. Mục tiêu mình học là mình ứng dụng [được] luôn. Thực ra những tình huống này đều có trong Giới luật của Tỳ-kheo, Tỳ-kheo-ni. Có tương tự như vậy, chúng tôi chỉ đổi cho thời thượng, cho phù hợp với mình thôi.

Ở đây người mẹ bảo người con gái giết con gà mái A để làm thịt chiêu đãi khách vào buổi chiều. Nhưng đứa con gái ham chơi game, tập trung [chơi] nên không nhớ rõ lắm, nó không nhớ [phải giết] con gà nào. Ví dụ bảo chỉ làm con gà hoa đó nghe con, con gà lớn lớn gì đó. Nhưng nó quên, nó không nhớ rõ, vừa chơi vừa nghe điện thoại hay nghe nói gì đó. Cuối cùng nó giết con gà mái B [không] theo lời mẹ mình. Như vậy người mẹ và người con gái đó có phạm Giới sát sanh hay không, ai phạm? Chúng ta xem thử ai phạm. Bây giờ chúng ta xét người con với người mẹ. Chúng ta xét người con trước, dễ hơn.

1. Người con giết một con gà mái.

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Thực thể là con gà mái B (trong trường hợp của người con).

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có. Biết con gà có sinh mạng. Cho nên hai điều (1) (2) này thoả.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có. Muốn giết con gà đó làm thịt mà.

(4) Có hành động giết hại chúng sanh đó: Có.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động đó: Có.

Cho nên người con phạm sát sanh, chắc chắn phạm.

Người con			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	con gà mái B	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	con gà mái B	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: Người con phạm sát sanh.			

2. Người mẹ

Có người nói cả hai mẹ con đều phạm. Bây giờ chúng ta [xét] 5 chi pháp thì chúng ta mới rõ được:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có, là con gà mái A. Đối tượng người mẹ nhắm là con gà mái A.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có, cũng là con gà mái A.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có, [tâm nghĩ giết] con gà mái A.

(4) Có hành động giết hại chúng sanh ấy: Có, ra lệnh vẫn là hành động đó.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Không. Tại vì con gà mái B chết, con gà mái A còn sống.

Điều này rõ như ban ngày nhờ 5 chi pháp. Kết luận một chi pháp không đủ thì người mẹ không phạm Giới sát sanh.

Người mẹ			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	con gà mái A	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	con gà mái A	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		không
Kết luận: Người mẹ không phạm sát sanh. Nhưng tạo nghiệp bất thiện.			

Đôi khi trong đời, mặc dù mình cũng tạo nghiệp nhưng không có nghiệp nặng. Nghiệp này nhẹ, nghiệp này vẫn là bất thiện nghiệp. Tại vì ý phát ra [lời] nói là có nghiệp rồi nhưng không phạm sát sanh mà chỉ là bất thiện nghiệp nhẹ thôi. Ở đây cần ghi rõ “nhưng tạo nghiệp bất thiện”. Người mẹ chỉ phạm bấy nhiêu đó thôi.

Mình phải xét chi pháp chứ không phải cứ [kết luận luôn] là mình sẽ sai. Quý vị thấy người mẹ không có phạm [Giới sát sanh]. Hên đúng không? Biết đâu ngày nào đó mình ra lệnh nhưng đưa con đôi khi nó ngơ ngơ, nó giúp mình không phạm. Đó là hên, gọi là giết

lầm đối tượng. Đối tượng mình muốn giết nó không chết, người ta giết đối tượng khác là [mình] không phạm, đó là sai bảo nhầm. Quý vị thấy đây là tình huống rất thực tế, người mẹ có nghiệp bất thiện nhưng không phạm sát sanh. Rất hay!

Có một câu hỏi từ nick Kim Thoa: “*Bạch Thầy! Nếu mình thấy người bị bệnh nặng mà mình mong cầu cho họ chết để khỏi khổ thì có phạm sát sanh không?*”. Nếu mình chỉ mong cho họ chết thì chưa [phạm], phải đủ 5 chi pháp, mình chưa ra tay, mới trong tâm nghĩ cho họ chết thôi. Như vậy mới [có] 3 chi pháp, còn 2 chi pháp đằng sau là cố gắng hành động và do hành động đó mà người ấy chết nữa. Nên vẫn chưa phạm sát sanh, mới đủ 3 chi pháp đằng trước thôi, cho nên chưa phạm. Đó là nghiệp bất thiện, mong người ta chết vì tâm từ thì có thể xét kiểu khác, nhẹ hơn nhưng nói chung không phạm sát sanh.

Tiếp theo chúng ta học góc nhìn về vi khuẩn, hôm bữa chúng ta đã đưa ra, hôm qua cũng có người hỏi lại. Chúng ta coi trong Vi Diệu Pháp:

Góc nhìn về Vi khuẩn (bacteria) của Vi Diệu Pháp (Abhidhamma, Phật giáo Nam truyền).

Trong Vi Diệu Pháp, đặc biệt là *Dhammasaṅgaṇī (Bộ Pháp Tụ)*, *Paṭṭhāna (Bộ Phát Thú, Bộ Vị Trí)* và các chú giải như *Atthasālinī (Chú giải bộ Pháp Tụ)*, có các luận điểm sau:

Vi Diệu Pháp có bảy bộ. Chúng tôi giới thiệu cho quý vị, ai muốn học sâu Vi Diệu Pháp là phải học hết bảy bộ. Như bộ này gọi là bộ Vị Trí (Phát Thú) là bộ thứ bảy trong bảy bộ Vi Diệu Pháp. Thứ hai là bộ Pháp Tụ, in có khi bản to bản nhỏ. Chúng tôi [đã] mua bảy bộ về. Hoặc quý vị không cần mua, hôm nào chúng tôi để đường link

tài liệu quý vị tải về cũng được. Trong đó và trong Chú giải có xác định vi khuẩn như sau (ở đây tóm tắt thôi, không có đầy đủ):

Abhidhamma (Vi Diệu Pháp) **phân chia thế giới thành hai loại:**

1. **Hữu tình (satta)** – có tâm, có thức, có nghiệp tái sinh.
2. **Vô tình (a-satta)** – không có tâm, không có nghiệp, không có tái sinh.

Vậy vi khuẩn thuộc loại nào?

Theo Abhidhamma, vi khuẩn **KHÔNG** phải động vật, nhưng lại thuộc nhóm “chúng sanh” (Hữu tình) ở mức độ rất thấp với lý do:

1. Hữu tình phải có tâm (citta)

Vi khuẩn có phản ứng với kích thích, nhưng trong Abhidhamma, điều quan trọng là:

- + Có **hộ kiếp tâm (bhavaṅga)**: tức là có dòng tâm tục sinh.
- + Có **ngiệp quả tái sinh (kamma-vipāka)**.

Các loài **côn trùng, vi sinh nhỏ li ti, các dạng sống mắt thường không thấy** đều được phân loại là **Hữu tình** vì vẫn có **một tâm tục sinh** và **một sát-na tâm** cực kỳ thô sơ (ai học bên bộ Vi Diệu Pháp đang giảng hôm thứ Tư thì chúng ta hiểu).

Vì vậy, **vi khuẩn được xem là một dạng sinh vật Hữu tình**, giống như những “chúng sanh cực vi” (paramāṇu-satta) được Abhidhamma đề cập.

2. Abhidhamma không chia theo “động vật, thực vật” như khoa học.

Phân loại khoa học không phải phân loại của Phật giáo.

- Cây cỏ là **Vô tình**, không có tâm.

Vi khuẩn là có tâm, nên thuộc Hữu tình, không phải "động vật" theo nghĩa khoa học, nhưng vẫn là một dạng chúng sanh.

*Trong Abhidhamma, Hữu tình được phân loại theo số căn:

- **Một căn (ekindriya-satta):** chỉ có thọ căn.
- **Hai căn:** có thọ căn + mạng căn.
- **Ba căn:** có trí căn và đầy đủ 7 yếu tố (người thông minh)

Vi sinh vật (bao gồm vi khuẩn) thuộc nhóm **Một căn** (ekindriya-satta).

Điều này nghĩa là:

- Tâm của chúng **cực kỳ đơn giản.**
- Không có trí, không có phân biệt.
- Chỉ có **cảm thọ thô sơ** và **dòng tâm hộ kiếp.**

Trong Paṭṭhāna (bộ Phát Thú) (sách thứ bảy của Abhidhamma):

- “Một đời sống” của Hữu tình cực vi có thể chỉ là **vài sát-na**, rồi tái sinh tức thì.
- Điều này tương tự với việc nhiều vi khuẩn sống rất ngắn rồi phân đôi.

Nói tóm lại theo bộ đó, theo những Chú giải thì vi khuẩn thuộc về chúng sanh Hữu tình. Còn hôm trước có thể do nhớ nhầm cho nên chúng tôi nói khoa học cũng nói vi khuẩn là động vật nhưng không phải. Có đồng tu nói là tra trên chat GPT thấy vi khuẩn không xếp vào động vật. Chúng tôi coi lại thì đúng là trong Vi Diệu Pháp nói như vậy. Vi Diệu Pháp phân biệt chúng sanh Hữu tình và Vô tình, vi khuẩn thuộc về Hữu tình. Vì vậy nếu quý vị uống thuốc để trừ bệnh thì quý vị nhớ tác ý là uống thuốc để trị bệnh. Có hai loại: vi khuẩn thuộc Hữu tình, còn virus không thuộc Hữu tình. Virus hay

tinh trùng, v.v... thì xếp vào [chúng sanh] Vô tình. Chính vì vậy [Phật giáo] khác với khoa học. Chúng ta hiểu như vậy.

Một số vị thầy giảng hay cũng chính bộ Pháp Thù (nãy đã giới thiệu) xác định vi khuẩn không phải là động vật cho nên không phạm sát sanh. [Nội dung này] vẫn là tranh cãi, quý vị theo quan điểm nào cũng được. Theo chúng tôi, những bộ chú giải như thế thì tin hơn, chúng tôi xác định vi khuẩn thuộc về loài Hữu tình. Vì vậy nếu có động vật sát sanh thì có sát sanh. Trong đó nói những loài đó rất là nhỏ, đời sống nó quá ngắn, v.v... nên sát sanh tội rất nhẹ, không đáng kể. Chúng tôi đã nói rõ ràng rồi, không tranh cãi nữa. Lần sau mình [có nghe thì mình] biết nghe nguồn đó từ đâu, cung cấp cho quý vị [cả hai quan điểm]. Quý vị tìm bộ Chú giải Pháp Tụ, Pháp Thù (Vị Trí) coi kỹ thì sẽ có.

VD16. Một người thợ săn đặt nhiều cái bẫy với ý nghĩ rằng: bất cứ loài động vật nào đi đây đều bị sập bẫy chết, ta sẽ có thịt để bán. Đặt lúc đêm ngày hôm trước, đến ngày hôm sau vị ấy quay lại gỡ, thấy có con nai dính bẫy đã chết. Vị ấy vui mừng đem về để bán. Thời gian sau, vì bận nên ban ngày không tới gỡ, mà sáng ngày tiếp theo mới tới gỡ bẫy, vị ấy thấy có một người chết vì cái bẫy mình đặt. Vị đó có phạm sát sanh trong hai tình huống đó không?

Đây là một tình huống rất thực tế. Có hai tình huống: Người này đặt bẫy nai, thú rừng đi ngang qua. Người ấy muốn rằng tất cả các động vật nào [đi] ngang qua sập bẫy chết hết, có thịt để bán. Thường [vị ấy] đặt vào đêm hôm trước đến sáng hôm sau thì vị ấy quay lại gỡ bẫy, chứ để ban ngày có thể người ta đi qua người ta bị đụng [vào]. Có con nai qua một đêm đã dính bẫy chết rồi. Vị ấy vui mừng đem về để bán. Đó là tình huống thứ nhất.

Tình huống thứ hai thời gian sau ngày đó vì bạn quá cho nên vị đó không đến gỡ bẫy mà để đến ngày hôm sau nữa (đôi khi mình cũng bạn quá [như vậy] mà). Sau đó gỡ bẫy thì thấy một người chết vì bẫy mình đặt. Tình huống thứ hai người đó có phạm Giới sát sanh hay không?

Chúng ta sẽ có tình huống một - tình huống đối với con nai và tình huống hai - tình huống đối với người. Chúng ta xem có phạm hay không?

1. Tình huống đối với con nai

Tình huống này dễ:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có. Ông xác định rộng lắm, tất cả chúng sanh, tất cả các loài động vật, bất cứ loài động vật nào đi qua.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: [Có], bất cứ loài động vật nào.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có.

(4) Có hành động cố gắng giết hại chúng sanh: Có. Đặt bẫy, gài bẫy là hành động đó.

(5) Chúng sanh chết do hành động ấy: [Có]. Ông đặt [bẫy] bất cứ con nào vô cũng chết vì hành động đó hết, [ở đây] là con nai.

Như vậy tình huống một quá dễ, ông này phạm tội sát sanh.

Tình huống 1			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	bất cứ loài động vật nào	x

2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	bất cứ loài động vật nào	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh	Đặt bẫy	x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy	Con nai	x
Kết luận: phạm tội sát sanh.			

2. Tình huống đối với người

Hai chi pháp đầu tiên (1) (2): [Có]. Ông cũng nghĩ bất cứ loài động vật nào nên cũng như [trên]. Chúng sanh có sinh mạng, ông biết rõ loài động vật nào cũng có sinh mạng.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có, ông có nghĩ muốn giết mà.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có, đặt bẫy.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Ở đây chúng ta cần coi lại, mình phải đọc kỹ [đoạn] *“bất cứ loài động vật nào”*. Ông đã xác định là động vật, không xác định là người. Cho nên người đó chết do hành động ấy nhưng mà ông không có xác định giết người đó. Trở lại ý (3) là tâm không có xác định giết người, ông định giết con thú thôi. [Ông kia] chết [do] vô tình thôi nên ngay điều kiện (3) đã không thỏa mãn rồi. Vì ông không có ý giết người đó, chỉ có ý giết động vật thôi. Đối tượng đã trật rồi, nên trường hợp này không phạm tội sát sanh.

Nhưng quý vị nhớ dù không phạm [tội sát sanh] nhưng vẫn phạm vào luật pháp thế gian, thế gian vẫn xử. Đó là tội vô ý, ai cho ông đặt cái [bẫy] đó, ông đã đặt cảnh báo nào chưa. Nếu đặt thì ông đặt ban đêm thôi, [sao lại] đặt ban ngày nên không được. Ở thế gian vẫn xử tội ông, ông vẫn có thể đi tù. Không thể nói là không có tội

nhưng chẳng qua đây là tội vô ý. Nếu nói về luật nhân quả đây là nghiệp vô ý sát sanh. Còn đối với pháp luật thế gian thì người ta vẫn xử tội vô ý vì sinh mạng người là một điều đáng quý.

Nên tình huống hai không phạm mà chỉ là vô ý. Tại vì ông ấy chỉ xác định giết tất cả các loài động vật thôi. Còn nếu ông ấy nghĩ: *“Tao ghét cái thằng đó, thằng đó hoặc người nào đi qua tao cũng xử luôn, chết ráng chịu”* thì ông phạm tội sát sanh. Còn ở đây do ông chỉ nghĩ là động vật thôi, chứ ông không nghĩ là con người. Mình phải suy xét tình huống đó. Còn quên là vô ý, ông vô tình quên, ông không nghĩ là có người đi qua (ai đại gì mà giết người đâu quý vị). Cho nên đó là tình huống không [phạm tội sát sanh].

Tình huống 2:			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	bất cứ loài động vật nào	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	bất cứ loài động vật nào	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh	Không có ý giết người	không
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		
Kết luận: không phạm tội sát sanh. Nghiệp vô ý. (Luật pháp thế gian vẫn xử)			

VD17. Một đứa trẻ mặc hóa trang ma quỷ, núp trong bóng tối, đợi người chị mình đi học thêm về ban đêm, đứa trẻ đó làm

trò hù nhát ma, người chị nó bị sợ quá nên chết. Vậy đứa trẻ đó có phạm sát sinh không?

Đây có [trường hợp] hù nhát ma, làm người ta sợ quá mà chết. Vậy thì có phạm sát sanh hay không? Tình huống này có thật đúng không? Mấy đứa nhỏ thích mà, bữa nay tới lễ hội Halloween, nó coi trên mạng, [nó hóa trang] giả ma quỷ. Bây giờ trên mạng người ta cũng có video giả ma nhiều lắm, nó cũng bắt chước làm. Nó biết chị nó đi học thêm về ban đêm, nó núp đầu đó, hù một cái, chị sợ ma quá chết luôn. Có phạm Giới sát sanh hay không? Chúng ta muốn biết có phạm hay không thì chúng ta cứ căn cứ vào 5 chi pháp:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có, là người chị.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có, là người chị.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Không. Đứa bé này đang nghĩ hù nhát ma thôi.

Không thỏa một chi pháp là được rồi, không cần xét [tiếp] nữa. Từ đó kết luận là không phạm Giới sát sanh nhưng có phạm tội vô ý.

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Người chị	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	Người chị	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		không
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		
5	Chúng sanh ấy chết do hành động ấy		
Kết luận: Không phạm sát sinh. Nhưng có tạo nghiệp vô ý.			

Sau này có thể đến đời nào đó có duyên nó trở ra. Nghiệp vô ý là Bất định nghiệp, không nhất định có trở hay không trở. Có khi nó

trở ra [là] lúc nào đó bị người ta hù sợ chết hoặc bị cái gì đó vô tình chết, có thể bị như vậy. Như vậy là rất dễ đúng không quý vị?

Bây giờ chúng ta thêm tình huống trong luật. Tình huống này hấp dẫn cho nên để nguyên trong Giới luật. Giới luật Tỳ-kheo có hai tình huống về thuốc độc trong tạng luật của giới Tỳ-kheo như sau:

VD18. Hai tình huống về thuốc độc trong tạng luật của giới Tỳ-kheo.

[210] Vào lúc bấy giờ, có vị Tỳ-khuru đi khất thực nọ sau khi nhận được vật thực có thuốc độc đã mang trở về và dâng các Tỳ-khuru khác nếm thử trước. Các Tỳ-khuru ấy đã chết đi. Vị kia đã có nổi nghi hoặc về phạm giới nên bạch lên Đức Phật.

(Một vị Tỳ-kheo đi khất thực thức ăn mà lại có thuốc độc trong đó. Vị đó đem về lại dâng cho các Tỳ-kheo khác nếm thử trước. Các Tỳ-kheo khác ăn, rồi chết. Vị đó không biết mình có phạm Giới sát sanh hay không, thậm chí có phạm tội nghiệp hay không, thì mới bạch lên Đức Phật. Đức Phật sẽ hỏi để làm rõ ràng chuyện đó). **Đức Phật hỏi:**

- **Này Tỳ-khuru, (khi ấy) người có tâm gì?** (Tức là phải hỏi tâm người ta để rõ tình huống).

- **Bạch Thế Tôn, con không biết (có độc).** (Tức là con không biết trong thức ăn đó có độc.)

- **Này Tỳ-khuru, vị không biết thì vô tội.** (Nếu mình không biết thức ăn đó có độc, chỉ dâng cho người thôi thì vô tội. Mặc dù thức ăn có độc, mình không biết mình đưa cho các Tỳ-kheo kia ăn trước, tình huống này không có tội. Nhưng có tình huống sau nữa).

****Vào lúc bấy giờ, có vị Tỳ-khưu nọ có ý muốn thử nghiệm đã trao thuốc độc cho vị Tỳ-khưu khác. Vị Tỳ-khưu ấy đã chết đi. Vị kia đã có nổi nghi hoặc: ...(như trên)...**

- **Này Tỳ-khưu, (khi ấy) người có tâm gì?** (Bây giờ có một vị Tỳ-kheo muốn thử nghiệm thuốc độc. "*Bạch Đức Thế Tôn con có ý muốn thử nghiệm*", tức là ông biết là có thuốc độc đó, nhưng mà ông đã trao cho vị Tỳ-kheo khác thử xem có chết không, muốn thử xem thế nào. Người kia thử thì chết luôn. Bây giờ ông nghi ngờ mình phạm giới rồi cho nên ông lên bạch Đức Phật. Đức Phật hỏi là lúc đó ông có tâm gì?).

- **Bạch Thế Tôn, con có ý muốn thử nghiệm.** (Tức là ý muốn thử nghiệm chứ không phải ý muốn giết người kia).

- **Này Tỳ khưu, người không phạm tội *pārājika* (*Ba-la-di, Bất cộng trụ*) mà phạm tội *thullaccaya* (trọng tội, thâu-lan-giá).****

Tức là vẫn phạm tội sát sanh nhưng không phạm tội mức cực trọng (*Ba-la-di*). Tại vì ông rõ ràng [biết] mà sao không phạm được. Bên giới Tỳ-kheo chia ra nhiều thiên, thiên này không phải thiên cực trọng mà chỉ là thiên Thâu-lan-giá thôi, nhẹ hơn! Còn thiên *Ba-la-di* là đuổi ra luôn, không được ở chung nữa, gọi là *Bất cộng trụ*. Đời đó coi như mất vị trí Tỳ-kheo, tức là trong cả đời không được làm Tỳ-kheo nữa.

Đối với Tỳ-kheo là như vậy còn đối với Cư sĩ như thế có phạm không? Có! Có phạm nhưng không phạm cực trọng thôi. Phạm chứ! Sao không biết được? Tôi rõ ràng biết là thuốc độc, tôi rõ ràng đưa cho người ta thử có khả năng chết người, chẳng qua không cố ý giết người ta một cách rõ ràng thôi nhưng đây rõ ràng [là] thuốc độc, người ta có thể chết. Đã đưa thuốc độc cho người ta thử thì trong đó có phần ý cho nên vẫn có phạm nhưng phạm nhẹ.

Ở đây, giới thiệu thêm cho quý vị về giới Tỳ-kheo theo Luật tạng Nam truyền, thật ra Bắc truyền cũng giống vậy, nhưng số giới khác nhau thôi. Ai là người xuất gia hay sau này quý vị xuất gia thì quý vị cũng nắm luôn kiến thức này.

Giới của Tỳ-kheo theo Luật tạng Nam truyền				
TT	Nhóm	Số lượng	Bản chất	Cách xử lý khi vi phạm
1	Pārājika (Ba-la-di)	4	Giới cực trọng (đọa)	Mất tư cách Tỳ-kheo đời này
2	Saṅghādisesa (Tăng tàn)	13	Giới trọng	Tăng tàn + yết-ma phục hồi
3	Aniyata (Bất định)	2	Chưa định tội	Định và nhóm 1,2,3
4	Nissaggiya-Pācittiya (Xả đọa)	30	Giới trung bình	Xả vật + Sám hối
5	Pācittiya (ung đối trị, Đơn đọa)	92	Giới trung bình	Sám hối
6	Pāṭidesanīya (Nên phát lộ)	4	Giới nhẹ	Chỉ trình lỗi
7	Sekhiya (Học xứ)	75	Giới oai nghi	Chỉ sửa oai nghi
8	Adhikaraṇa-samatha (Pháp diệt tránh)	7	Diệt trừ sự tranh cãi trong Tăng	
Tổng		227		
9	Dukkaṭa (ác tác)	Không kể	Giới rất nhẹ	Tự biết lỗi
10	Dubbhāsita (ác thuyết)	Không kể	Giới rất nhẹ	Tự biết lỗi

* Ngoài ra còn có tội *thullaccaya (Thâu-lăng-giá)*: Nhẹ hơn của Ba-la-di hoặc Tăng tàn.

1. Pārājika (Ba-la-di)

Tội Ba-la-di có 4 tội trọng nhất là giết người, phá thai và tợ thai; Dâm dục; Đại vọng ngữ; Đại trộm cắp. Tội đó là giới cực trọng thì đọa. Trong Giới luật Nam truyền cũng nói đọa Địa ngục, mất tư cách Tỳ-kheo đời này (xử lý vi phạm là đuổi ra, không cho ở chung nữa, gọi là Bất cộng trú, và đời này không làm Tỳ-kheo được nữa). Có bốn giới gồm có: Dâm dục (cố ý dâm dục); Sát sanh (không phải sát sanh thường mà là giết người, phá thai và tợ thai); Đại vọng ngữ (nói mình chứng Thánh, chứng thiên rồi mà trong khi mình biết chắc là mình không chứng. Ví dụ như trong nhóm Tỳ-kheo đó, Tỳ-kheo này tuyên truyền cho vị Tỳ-kheo kia, nói ông đó chứng này chứng kia mà trong khi biết rõ ràng không chứng. Đó cũng thuộc Đại vọng ngữ); Đại trộm cắp. Thiên này có 4 giới.

2. Saṅghādisesa (Tăng tàn)

Thiên Tăng tàn có 13 giới, là giới trọng. Nếu phạm trong giới này thì phải có yết-ma phục hồi, tức là [cần] 20 vị Tỳ-kheo, bên Tỳ-kheo-ni có tới 40 (20 Tỳ-kheo tăng và 20 Tỳ-kheo ni).

3. Aniyata (Bất định)

Thiên Bất định có 2 giới. Giới này chưa định tội được tại vì không biết thuộc nhóm một, nhóm hai hay nhóm ba. Ví dụ như ở nơi khuất kín với người nữ thì không biết là phạm thiên nào. Có thể là họ hành dâm rồi thì phạm về Ba-la-di, có thể là mới làm... mà chưa hành dâm thì họ thuộc Tăng tàn (nhóm hai), hoặc có thể họ mới nói chuyện, v.v... thì thuộc về nhóm năm [ở] dưới.

4. Nissaggiya-Pācittiya (Xả đọa)

Nhóm Xả đọa có 30 giới, thuộc giới trung bình. Giới này thuộc về tài vật, chất chứa đồ nhiều, v.v... thì chỉ cần xả bỏ tài vật rồi sám hối là được.

5. Pācittiya (ưng đối trị, Đơn đọa)

Nhóm ưng đối trị, Đơn đọa có 92 giới, thuộc giới trung bình, chỉ cần sám hối là được. Có những giới Tỳ-kheo như vậy.

6. Pāṭidesanīya (nên phát lộ)

Nhóm này có 4 giới, giới nhẹ, thật ra chỉ cần trình lỗi thôi. Sám hối ở (5) thì chỉ cần sám hối với một vị tăng, một vị Tỳ-kheo, hoặc với Tăng đoàn cũng được. Còn ở (6) chỉ cần nói lỗi ra thôi, có mấy lỗi nhẹ lắm. Ví dụ như ăn mà nói chuyện chẳng hạn thì [sám hối] nói *“nãy tôi đang ăn mà tôi lỡ nói chuyện”*. Đó thuộc về oai nghi thôi nên cũng nhẹ.

7. Sekhiya (Học xứ)

Nhóm này có 75 giới. Cũng vậy, chỉ cần chỉnh sửa oai nghi thôi. Ví dụ mình đi mà mình chạy là thuộc về phạm oai nghi, nhẹ.

8. Adhikaraṇa-samatha (Pháp diệt tránh) là 7 pháp Diệt trừ sự tranh cãi trong Tăng

Giới này không có cần gì hết, chỉ có thực hiện theo thôi.

Tổng cộng là 227 giới theo Nam truyền. Bên Bắc truyền có thêm chùa tháp, miếu tháp nữa, cho nên thành ra tới 250 giới, thực tế ra thì không tới bởi vì không có chùa tháp.

9. Dukkaṭa (ác tác)

Ác tác là làm những hành động mà không có xếp vào các nhóm trên. Ví dụ như mình vô ý làm một chuyện gì đó mà nó thuộc về thiên Ba-la-di chẳng hạn nhưng mình chưa làm tới [mức đó], nó

không xếp vào trong đó. Tội (ác tác) này rất nhẹ nhàng, tự biết lỗi là được.

10. Dubbhāsita (ác thuyết)

Ác thuyết là mình nói ra những điều không có đúng, mà không thuộc về mấy giới nặng trên thì đó là giới nhẹ, tự biết lỗi.

*** Ngoài ra còn có tội *thullaccaya (Thâu-lan-giá)*:** Nhẹ hơn của Ba-la-di hoặc Tăng tàn.

Nhóm này có khi là Thâu-lan-giá của Ba-la-di, Thâu-lan-giá của Tăng tàn (tức là dưới Ba-la-di và Tăng tàn). Vị Tỳ-kheo [cho] thử thuốc độc là thuộc điều này, Thâu-lan-giá thôi. Trong trường hợp này sẽ xếp vào Thâu-lan-giá của Ba-la-di, tức là nhẹ hơn tội Ba-la-di. Nên cũng vẫn là tội nặng nhưng không phải cực nặng, không đến nỗi bị đuổi.

Giới thiệu sơ như vậy, bây giờ chúng ta vào tình huống tiếp.

VD19. Vào thời Đức Phật lúc bấy giờ, có vị Tỳ-kheo nọ sau khi đi đến pháp trường đã nói với viên xử tử kẻ cướp điều này:
- Nay đạo hữu, chớ để người này bị khổ sở. Hãy đoạt lấy mạng sống bằng một nhát dao.

Viên quan xử tử nói: - Thưa ngài, tốt thôi!

Rồi vị ấy đã đoạt lấy mạng sống người bị tử hình bằng một nhát dao.

Như vậy vị Tỳ-kheo đó có phạm giới sát sinh không? Nếu có phạm thì ở mức nào?

Đây là tình huống có trong Giới luật, từ tình huống này mình sẽ rõ hơn [nhiều trường hợp khác]. Đây vì lòng từ bi, thấy người ta ra pháp trường sắp tử hình rồi (pháp trường là nơi xử tử, ngày xưa

người ta chém đầu). Bây giờ vị ông Tỳ-kheo thấy như vậy nên mới nói là: “*Này đạo hữu, người này thật khổ sở, hãy đoạt mạng sống bằng một nhát dao thôi* (chém một phát chứ đừng chém mấy phát)”. Viên quan xử tử nói: “*Thưa ngài, tốt thôi*”. Vị ấy đoạt mạng sống người tử hình bằng một nhát dao đúng theo như thế. Như vậy vị Tỳ-kheo đó có phạm Giới sát sanh không và nếu có phạm thì phạm ở mức nào?

Bây giờ thực tế mình cũng rất từ bi. Ví dụ như [thấy] đừng để người ta sống lâu khổ. Mình mong [họ] chết sớm đi cho đỡ đau khổ. Đây là một tình huống rất thật. Chúng ta coi thử xem tình huống có [phạm] hay không? Bây giờ chúng ta muốn biết thì phân tích 5 chi pháp ra:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có. Người bị tử hình chính là chúng sanh có sinh mạng, rõ ràng.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có. Quá biết đi chứ, làm sao người đó không có sinh mạng được!

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có. Ở đây khó xét. Vì ông muốn chúng sanh chết cho đỡ đau khổ, tức là tâm từ đó. Nhưng mà có tâm [giết] không quý vị? Có! Vẫn muốn ông kia chết mà. Trường hợp này dùng tâm từ nhưng mà vẫn muốn người ta chết [nên] có.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có. Đó là hành động] nói với viên quan xử tử.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Có. Ông viên quan làm đúng lệnh đó.

Cho nên vị Tỳ-kheo này phạm Giới sát sanh.

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	người bị tử hình	x

2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	người bị tử hình	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh	nói với viên xử tử	x
5	Chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x

Kết luận: Phạm giới sát sinh. Phạm ở thiên Pārājika (Ba-la-di).

Nên đừng tưởng vì lòng từ [mà làm], không phải đâu! Từ bi phải có trí tuệ, từ bi kiểu này là không được đâu. Vị này có phạm Giới sát sanh nhưng vị này phạm mức nào trong mấy mức trên? Sát sanh trong giới Ba-la-di hoặc Thâu-lan-giá của Ba-la-di hoặc mấy nhóm dưới. Theo quý vị là [phạm] điều nào? Có người nói phạm vào Ba-la-di. Chính xác! Đức Phật xác nhận người này phạm tội ở thiên Ba-la-di (bên Nam Truyền gọi là Pārājika), ở nhóm đầu tiên luôn, bị trục xuất khỏi Tăng đoàn. Cho nên không có từ bi [như vậy] đâu, từ bi cũng phải cẩn thận. Nhớ! Phạm ở thiên Ba-la-di, bị trục xuất khỏi Tăng đoàn (bất cộng trú).

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	người bị tử hình	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	người bị tử hình	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh	nói với viên xử tử	x
5	Chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x

Kết luận: Phạm giới sát sanh. Phạm ở thiên Pārājika (Ba-la-di).

Tội này là tội cực nặng, cho nên đừng có đùa [với điều này]. Nhiều khi ngờ ngờ ngác ngác từ bi quá rồi [phạm]. Cho nên Thiện Trang có nói, Sư Giác Nguyên cũng nói, quý vị hãy cẩn thận đối với cha mẹ, bệnh đau sắp chết rồi, rút ống thở là chết. Chịu khó [nhờ], lỡ có [rút ống thở] [thì] để người không phải là con ruột của người đó làm, chứ mình [là con] mà nhúng vô là mệt. Đó là điều [thứ] nhất.

Điều thứ hai, mình là con, mình cũng không nên đưa ra đề nghị đó. Nhớ giùm! Không học là coi chừng vướng điều đó là mai mốt đi xuống Địa ngục thì khổ lắm. Phải học! Mình đừng có nói “*Thôi anh chị giúp giùm tôi*” hoặc mình sai bảo người ta “*rút giùm cái ống thở cho ba em (hay mẹ em) đi cho ngon lành*”, là phạm đó. Coi chừng! Lỡ người ta còn sống mà mình làm thế là bị [tội]. Người ta chết rồi thì không sao nhưng người ta chưa chết là mệt đó. Cho nên hãy cẩn thận! Học giới là giải quyết những tình huống khó như vậy đó. Cho nên không học [là] không biết.

Điều này phạm hay không phạm không có nói giới hay không giới thì cũng phạm tội Ngũ nghịch.

Tình huống đó chưa khó, [tiếp theo] có tình huống khó hơn nữa.

VD20. Người A bảo người B giết người C trong thời gian 0h đến 3h sáng, nhưng người B do ngủ quên nên khi tỉnh dậy mới giết chết người C lúc 4h sáng. Như vậy hai người A, B có phạm sát sanh không?

Tình huống rất thực tế. Đây là một tình huống trong giới Bắc truyền không thấy nêu, nhưng trong giới Nam truyền có đưa ra về thời gian. Đây là một tình huống mà mình cũng không biết đường nào đúng không? Xin tóm tắt tình huống này: Trong thực tế thời xưa (thời Đức Phật) có tình huống như vậy. Người này bảo muốn

hạ sát người khác, cho nên họ thuê, mượn một người khác đi giết. Nói là ra tay trong ban đêm, mặt trời chưa lên, thực hiện để không ai biết. Nhưng ông đó mệt quá ngủ quên, đến sáng mặt trời lên rồi ông mới ra tay. Như vậy hai người đó có phạm sát sanh hay không? Trong tình huống này là như vậy.

Rất nhanh, có đồng tu đưa ra là cả hai đều phạm. Chúng ta xem thử hai người có phạm hay không, chúng ta xét trong từng trường hợp.

1. Người B

Trường hợp người B (người được sai bảo) dễ hơn, chúng ta xét trước. Người B đi giết người [nên] đơn giản thôi.

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có. Đó là người C, thỏa điều kiện.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có. Người C [là] chúng sanh có sinh mạng.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có. Người B muốn giết người C.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Có, giết chết người kia.

Kết luận: Người B phạm sát sanh.

Người B			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	C	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	C	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x

4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	Chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: Người B phạm sát sanh.			

2. Người A

[Ở đây] sẽ có hai chúng, một số chúng là nói không, [một số] nói có. Tại vì tình huống giờ giấc này mình không biết.

Chúng ta xét:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có, là người C.

(Người C bị giết [nên] không nói phạm hay không phạm, chúng ta nói người A với người B thôi).

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có, đó chính là người C.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có. Muốn giết người C rõ ràng mà.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có. Người A bảo người B làm.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Không. Tại sao không? Tại vì ông đó đã [đưa] ra khoảng thời gian từ 0h tới 3h sáng, bây giờ, quá giờ đó, [nên] hết hiệu lực rồi, không có lệnh nữa. Ông kia làm là tự ông làm, ta không có trách nhiệm. Trong luật đưa ra như vậy. Cho nên Người A không phạm sát sanh vì hết hiệu lực (khoảng thời gian khác).

Ra lệnh như vậy mà thực hiện sai nên vô tình là không phạm. Trường hợp này không phạm giới, còn theo thế gian thì không tránh được, vẫn bị xử không thể nào nói không được vì động lực của anh như vậy. Nhưng theo nghiệp phạm giới thì khác, người A không phạm sát sanh. Vì hết hiệu lực thời gian đó rồi, đưa ra thời gian đó, bây giờ quá mất thời gian đó rồi.

Người A		
Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
Chúng sanh có sinh mạng	C	x
Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	C	x
Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
chúng sanh ấy chết do hành động ấy		Không
Kết luận: Người A không phạm sát sanh. Vì hết hiệu lực (khoảng thời gian khác). Vẫn tạo nghiệp bất thiện. Theo thế gian thì vẫn bị xử!		

Từ tình huống đó thì cũng [có những tình huống] tương tự vậy. Bây giờ quý vị cũng ra lệnh cho đưa con giết con gà để làm thịt trong thời gian buổi sáng mà nó ngủ tới trưa [mới dậy]. Mình ra thời gian: “10h lo làm sớm đi con, 10h làm cho xong đi con”. Ai ngờ nó chơi game [muộn] nó ngủ tới 11h [trưa] mới làm. Cũng tương tự như thế, mình cũng vô tình thoát được nạn đó [do] hết hiệu lực [thời gian] nhưng nghiệp vẫn là nghiệp bất thiện.

Ở VD20 [Người A] vẫn tạo nghiệp bất thiện, vẫn làm mà nhưng chưa có kết quả thôi, chứ không phải là tốt lành đâu, có điều chưa đủ để cấu thành tội sát sanh. Nếu quý vị ra lệnh như vậy cũng [có kết quả] khác. Cho nên có nhiều tình huống lắm, mình phải nghe kỹ để mình hiểu tình huống nào là thế nào. Tình huống này cũng hấp dẫn đúng không quý vị? Quý vị đâu có ngờ được lại có tình huống giờ giấc nữa. Cho nên mình không học giới Nam truyền, nhiều khi thiếu sót nhiều lắm. Quý vị học Bắc truyền đâu có rõ như vậy.

VD21. Người cha gọi điện thoại chỉ bảo cho người con trai lấy con dao để ở bếp, giết con gà để ăn thịt vào buổi trưa. Người con trai tìm không thấy con dao đó (do để trong máy rửa chén)

nên chạy qua nhà hàng xóm mượn dao khác, rồi giết con gà để làm thịt. Vậy hai cha con đó có phạm sát sanh không?

Rất thực tế! Bây giờ, tả lại tình huống đó như sau: Người cha [nghĩ] bữa nay có khách, trưa nay mình phải có món thịt gà để ăn, cho nên điện về bảo người con trai: “*Con hãy giết con gà đó, ba để sẵn ở nơi đó rồi, lấy con dao ở bếp nghe con*”. Thằng con trai lâu lâu làm nên nó quên, không biết con dao ở đâu, nó tìm hoài không thấy. Tại vì nó đâu biết bỏ con dao ở trong máy rửa chén. Nó cũng thông minh, nó nghĩ cách khác là chạy qua nhà hàng xóm mượn con dao khác, rồi giết con gà để làm thịt như đúng theo ý cha. Vậy thì hai cha con (cha và con) đó có phạm sát sanh hay không? Tình huống này rất hấp dẫn đúng không?

Có người [đưa] đáp án là cha thì không [phạm], con thì có [phạm]. Tình huống này con thì xác định dễ rồi. Chúng ta xem thử:

1. Người con

Bây giờ xét người con trước, người con dễ hơn.

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có, là con gà.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có, là con gà.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có, giết con gà rồi, nên có.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có. [Người con] vừa đi kiếm dao không có, [vừa] đi mượn con dao nữa. Hành động quá rõ ràng.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Có.

Cho nên đủ kết luận người con phạm sát sanh, đủ 5 chi phần rồi.

Người con

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	con gà	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	con gà	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: Người con phạm sát sanh.			

2. Người cha

Bây giờ xét người cha, [có] ai đó nói không phạm, [có] ai đó nói phạm. [Quý vị] thấy trong tình huống thực tế, chúng ta thấy rất khó.

(1) Chúng sanh có sinh mạng: [Có]. Người cha xác định bảo giết con gà. Cho nên chúng sanh có sinh mạng là con gà.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: Có. Có ai không biết là con gà có sinh mạng không, ông ấy biết quá rõ chứ!

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Có. Rõ ràng bảo con giết con gà.

(4) Cố gắng có hành động giết hại chúng sanh: Có, gọi điện chỉ bảo con.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Chỗ này khó tại vì đối phương tiện [giết], chỉ nó lấy con dao đó, nhưng nó lấy con dao khác, đây là tình huống không biết thế nào. Trong Vi Diệu Pháp, trong luật, có đưa ra là thay đổi phương tiện giết, vẫn không thay đổi bản chất của sự việc, cho nên vẫn phạm. Chỉ có thay đổi thời gian như trên, đổi qua thời gian khác thì nó hết hiệu lực [nên không phạm] thôi. [Còn ở đây] vẫn phạm nên người cha cũng phạm sát sanh luôn. Cho nên đổi tình huống, đối phương tiện không ăn thua

mà phải đổi giờ thì được. Có những tình huống không ngờ, mình không học, mình không biết đâu. [Ở đây] người cha cũng phạm, người con cũng phạm luôn.

Người cha			
TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	con gà	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	con gà	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: Người cha phạm sát sanh.			

VD22. Một người vợ là Phật tử nhưng thỉnh thoảng bị tâm thần, lần nọ cô ấy bị lên cơn bệnh tâm thần nghĩ rằng chồng hôm nay sẽ giết mình, nên lấy thuốc độc bỏ vào nồi canh với ý nghĩ "ra tay trước". Ông chồng ăn canh đó, khiến tử vong. Vậy cô ấy có phạm giới sát sanh không?

Ở đây cô này là Phật tử (thọ giới đó) thì chúng ta xem có phạm hay không. Tình huống rất thực tế đúng không quý vị? Có khi người mình lâu lâu thần kinh không bình thường, lúc đó lên [cơn] bị thần kinh thật. Tự nhiên lúc đó bị hoang tưởng nghĩ rằng "ông chồng hôm nay giết mình, cho nên ra tay trước". Vì vậy nên lấy thuốc độc bỏ vào nồi canh để cho ông chồng ăn, ông chết cho rồi. Cuối cùng ông ăn ông chết thật. Vậy thì cô này có phạm Giới sát sanh hay không?

(1) Chúng sanh có sinh mạng: [Có], là ông chồng.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: [Có], cũng là ông chồng.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: Điều này khó! Ở đây là cô ấy đang bị lên cơn bệnh tâm thần. [Chúng ta làm rõ ở phần dưới].

(4) Cố gắng có hành động giết hại chúng sanh: Có.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Có.

Vấn đề ở (3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh hay không? Trường hợp trong Giới luật nói người bị tâm thần, bị cảnh như thế thì không phạm bởi vì lúc đó họ không phải là họ, họ đang có vấn đề. Cho nên trong trường hợp này, chi pháp (3) là không, cô đang bị tâm thần, người bị tâm thần trong thế gian cũng không có tính tội. Cho nên [cô ấy] không phạm sát sanh là do lúc đó cô bị lên cơn, còn nếu cô mà tỉnh táo một chút là bị phạm. Nhớ! Khi người ta bị tâm thần là không có tính. Tâm đó không phải là tâm của họ, tâm lúc đó bị tâm thần mà. Trường hợp này nhiều người không đoán được, cho nên phải học đầy đủ các tình huống như vậy thì mới biết được. Nếu mình không học đầy đủ các tình huống thì mình sẽ không biết.

T T	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Ông chồng	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	Ông chồng	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		Không
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: Không phạm giới sát sanh.			

VD23. Một bạn học sinh A coi trên mạng thấy cách tạo ra thuốc độc giết người bằng cách pha trộn ba loại thuốc X, Y, Z

theo công thức nhất định. A bèn mua các nguyên liệu về làm thử, rồi cho con chó nhà bạn ăn. Con chó trúng độc chết. Vậy bạn học sinh đó có phạm sát sanh không?

Một tình huống rất thực tế, [mình] muốn làm thí nghiệm. [Mình] cũng muốn thí nghiệm thử tự chế tạo thuốc độc bằng cách coi trên mạng, mua nguyên liệu làm thử. Rồi cho con chó nhà [bạn] mình ăn thử xem nó có chết không. Với tâm như thế thì có phạm Giới sát sanh hay không?

Tình huống này có người nói tương tự tình huống lần trước thì quý vị coi thử có như tình huống lần trước không. Chúng ta xét nhanh.

(1) Chúng sanh có sinh mạng: [Có], là con chó nhà bạn.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: [Có]. Trong 5 chi pháp, hai điều kiện đầu tiên thỏa mãn.

(3) Tâm nghĩ giết hại chúng sanh: [Có]. [Người này] pha thuốc rồi, không biết thuốc thật hay thuốc giả nhưng [tâm] muốn thử xem [con chó] có chết hay không. Tình huống này căn cứ trên Giới Tỳ-kheo thì có rồi. Vì có [tâm] thử xem nó có chết không nên [ở đây là] có.

(4) Cố gắng hành động giết hại chúng sanh: Có.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Có.

Cho nên [người này] phạm sát sanh. Trường hợp này lập luận giống trên, không cần phải [phân tích] nhiều. Tình huống này rất dễ, vì lặp lại [mình] nhớ rồi. Cho nên mình học hết mấy tình huống điển hình là được.

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng	Con chó	x
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng	Con chó	x
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		x
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		x
5	chúng sanh ấy chết do hành động ấy		x
Kết luận: Bạn A phạm sát sanh.			

VD24. Một bạn trẻ chơi game nhập vai với kính thực tế ảo và súng điện tử của trò chơi. Khi đeo vào thì bạn ấy như người thực trong game, đã bắn chết nhiều quân địch trong game, vậy bạn ấy có phạm sát sanh không?

Tình huống này rất thực tế, thời thượng. Đồng tu Tịnh Độ nghe Hòa thượng giảng chơi Game là tạo nghiệp sát. Bây giờ mình thử kiểm tra lại lời Hòa thượng Tịnh Không nói đúng hay không? Game này ghê hơn, không phải chơi trên máy tính, bấm bấm bình thường, bắn cạch cạch. Còn đây là đeo kính thực tế ảo vô thấy như nhập vai trong đó luôn, rồi có súng ôm bên người bắn [như thật] vậy. Ai mà đeo mấy kính thực tế ảo là [thấy] giống thật lắm, giống như mình nhập vai trong đó luôn, mình là một người chiến binh trong đó bắn quân địch khí thế, chết người ghê gớm. Trò chơi như vậy có phải phạm sát sanh hay không? Mình nghe Hòa thượng giảng là phạm sát sanh đúng không? Bây giờ mình kiểm tra lại bằng kiến thức 5 chi pháp mình học ở đây, để cho người ta biết đúng hay không. Có người nói “có!”, có người nói “*nhưng không có đối tượng sát sanh a*”, có người nói “*không phạm giới*”. Bây giờ chúng ta [xét]:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Không. Đó là game, ảo mà. Đầu tiên là không có chúng sanh nào hết, chỉ là trò game, là ảo.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: [Không]. Bạn đó thừa biết đó không phải chúng sanh, toàn thấy ảo.

Thôi khỏi xét [tiếp], không đủ chi phần rồi khỏi xét. Kết luận là không phạm sát sanh nhưng có tạo nghiệp bất thiện. Tại vì nói chung chơi lâu ngày như vậy tạo thành một tập khí, thói quen, hung hăng giết người, ra ngoài nó có thể giết người thật không góm tay. Cho nên ở đây phải nói là "*không phạm sát sanh và chỉ tạo tập khí (thói quen) bất thiện*". Dù nó luyện ở trong ảo nhưng tới khi ra thật [có thể giết người] không góm tay. Cho nên, [chơi game] tạo tập khí chứ không có phạm sát sanh. Nhớ! Học rõ ràng như vậy chứ không phải học mơ mơ màng màng. Quý vị thấy rất rõ ràng.

TT	Chi pháp	Thực thể	Thỏa điều kiện
1	Chúng sanh có sinh mạng		không
2	Biết rõ chúng sanh có sinh mạng		không
3	Tâm nghĩ giết hại chúng sanh		
4	Cố gắng hành động giết hại chúng sanh		
5	Chúng sanh ấy chết do hành động ấy		
Kết luận: Không phạm sát sanh. Tạo tập khí (thói quen) bất thiện.			

VD25. Một ông chồng có hai bà vợ (ở nước cho phép đa thê), (có một số nước như Hồi giáo cho phép nhiều vợ, Việt Nam mình không có công nhận điều đó) bà vợ nhỏ có thai đã lớn, bà vợ lớn muốn phá thai của người vợ nhỏ, nên trộn thuốc phá thai vào đồ ăn cho bà vợ nhỏ ăn. Kết quả bà vợ nhỏ được đưa đi cấp cứu và mất, nhưng đứa con được cứu sống. Như vậy bà vợ lớn có phạm sát sanh không?

Đây là một tình huống rất thực tế. Ông đó có theo chế độ đa thê ở một đất nước đó. [Ông] có hai bà vợ. Bà vợ nhỏ có thai mà thai cũng đã lớn rồi. Bà vợ lớn muốn phá thai của bà vợ nhỏ, để giữ, không bị mất vai trò của mình. Cho nên trộn thuốc phá thai vào đồ ăn và cho bà vợ nhỏ ăn. Kết quả là bà vợ nhỏ bị [trúng độc] đưa đi cấp cứu và mất nhưng bác sĩ vẫn cứu được đứa con ở trong bụng của bà. Như vậy theo mình [học] ở đây thì có bị phạm Giới sát sanh hay không? Bây giờ chúng ta [xét]:

(1) Chúng sanh có sinh mạng: Có. Bà [vợ lớn] nhắm tới cái thai (đứa bé), [thực thể] là thai nhi.

(2) Biết rõ chúng sanh có sinh mạng: [Có]. Quá biết! Ai lớn đều biết [thai nhi] là chúng sanh có sinh mạng.

(3) Tâm muốn giết hại thai nhi: Có.

(4) Cố gắng hành động giết hại thai nhi: Có.

(5) Chúng sanh ấy chết do hành động ấy: Không. Cuối cùng thai nhi không chết mà bà [vợ nhỏ] chết. Bà [vợ lớn] cũng không có ý giết bà kia, bà chỉ muốn phá thai [của bà kia] thôi. *Cho nên kết luận là không phạm sát sanh.* Ở đây mới có 4 chi phần, nếu tính theo tội của Tỳ-kheo thì tội này là tội Thâu-lan-giá thôi, vẫn phạm nghiệp, có nghiệp bất thiện. Nghiệp bất thiện là đối với thai nhi, còn với bà vợ nhỏ là nghiệp vô ý sát. Như vậy [bà vợ lớn] không phạm sát sanh nhưng có nghiệp bất thiện, chứ không phải là quất hết vô [sát sanh]. Mình học từng tình huống rõ như ban ngày.

Như vậy qua hai hôm, có lẽ quý vị đã giải quyết được tất cả những tình huống điển hình trong cuộc sống. Từ nay về sau cứ muốn xét trường hợp nào thì không cần phải chạy tới hỏi thầy Thiện Trang, mà chỉ cần đưa ra đánh dấu x vào trong 5 mục: (1) Chúng sanh có sinh mạng hay không; (2) Biết rõ chúng sanh có

sanh mạng hay không; (3) Tâm giết hại hay không; (4) Có cố gắng ra hành động (lời nói và tay chân); (5) Chúng sanh đó chết vì hành động đó, nếu chết vì hành động khác là không phải. Từ đó mình biết rất rõ rồi thì không hoang mang. Học Phật giáo phải rõ ràng thì mới không hoang mang. Khi việc gì đó không rõ ràng sẽ gây [cho] mình sợ hãi, hoang mang.

Hôm nay thời gian cũng đã hết rồi, hẹn quý vị hôm khác.

Mời quý vị chúng ta cùng hồi hướng!

“Nguyện đem công đức này

Hướng về khắp tất cả

Đệ tử cùng chúng sanh

Đều sớm thành đạo quả ”.